

Nálepka duševní nemoci

MUDr. Ivan David, CSc.

4. 3. 2009

přednáška pro IPVZ

PSYCHIATRICKÁ LÉČEBNA

Nálepka a stigma

- Historicky:
- Stigmatizován každý, kdo se vymykal...
- Nálepka pozitivní a negativní
- Predikáty a akademické tituly
- Symboly moci a stigmata bezmoci
- Bílé vrány, černé ovce a tradiční stigmata
- Nálepka a stigma v psychiatrii

Původ teorie „nálepkování“

- „Labeling“ = „teorie sociální reakce“
- Sociologie, kriminologie
- Howard Becker (1899- 1960, USA)
- Tendence majorit **značkovat minority** jako odchylky od normy, stereotypy
- **Duševní porucha jako deviace...**
- Každý je si vědom hodnocení jeho chování ostatními- spoluvytváří jeho představu o sobě.

Nálepkování

- Soudci nebo policisté mohou vynášet **respektované soudy**
- **Deviace je selhání konformity** podle hodnocení **většiny**.
- **Porušení sociálních norem** dané společnosti vede k sociálnímu tlaku a **může být trestáno** v závislosti na sociálním postavení (třída, věk, pohlaví, rasa...)

Kriminální chování

- **Nálepka (negativní stigmatizace) mění chování jednotlivce a usnadňuje deviantní chování jako chování v souladu s nálepkou.**
- **Teorie nálepkování předpokládá, že se lze vyhnout deviantnímu chování nahrazením sociálního zosuzení nálepkou- tolerancí...**
- **Důraz je na rehabilitaci deviantů odstraněním jejich nálepek a posílením zprostředkování usmíření a nahrazení vězení „přijetím“.**
- **Nálepka „kriminálník“ není konstruktivní a může vést k recidivismu.**
- **(Teorie selhává v nejtěžších případech...)**

„Duševně nemocný“ (Scheff)

- Nálepka deviantního chování
- **Duševní porucha jako pouhý výsledek selhání ve vztahu k sociálně konstruované normě**
(Thomas Scheff: Being Mentally Ill, 1966)
- Předpokládá duševní nemoc jako výsledek sociálního vlivu. Nestandardní chování značuje. **„Duševně nemocný“ plní očekávání a chová se v souladu s nálepkou a tím naplňuje představu o níž předpokládá, že jí má naplnit...**
- V méně vyhraněném pojetí nálepka zhoršuje a prodlužuje „duševní nemoc“.

Nálepka

- Lidé s „nálepkou“ se pak sami vnímají jako špatní a selhávající („fetáci“, „prostitutky“, „kriminálníci“)
- **„Nálepka“ bývalých pacientů, zhoršuje vyhlídky na nalezení práce nebo bydlení** (značkování je reálné a má velký vliv).
- To je prokázáno..., nikoli, že nálepkování vyvolá symptomy choroby...

Peggy Thoits: Sociological Approach to mental illness, 1999

- Stereotyp duševně nemocného:
- **Nepředvídatelný, nebezpečný, neschopný se o sebe postarat.**
- Chováme-li se k někomu podle jeho nálepky, stane se deviantním...
- **Diagnostikovaný „schizofrenik“ se stane schizofrenikem, splní diagnostická kritéria...**
- Tomu se vyhneme nepoužitím diagnózy (kategoriální klasifikace), ale modelu „kontinua“ nebo „spektra“.

Bruce Link (1987- 1997)

- „Nálepka“ může „nálepkovaného“- „duševně nemocného“ vyloučit ze společnosti vlivem jeho očekávaného naplnění stereotypů, což drasticky naruší jeho představu o sobě.
- Předpokládá a pociťuje negativní sociální reakce, což naruší jeho kvalitu života.

PSYCHIATRICKÁ LÉČEBNA

„Sociopsychologický model“

- Pacienti propuštění při deinstitutionalizaci- stigma a zkušenost ze sociálního nepřijetí- trvalý sociální stress se sociální izolací a nepřijetím sebe sama.
- Snížená motivace přizpůsobit se ve společnosti, zvýšená psychologická vulnerabilita.
- Měli tendenci omlouvat svoje chování a vnímat chování společnosti jako nepřátelské.